Maa- ja metsätalousministeriö NEUVOSTORAPORTTI MMM2015-00702

RO Rönty Osmo, Ollila Jyri(UM) 10.09.2015

Asia
Maatalous- ja kalastusneuvosto 7.9.2015

Kokous
Maatalous- ja kalastusneuvosto 07.09.2015

Komissio esitteli ylimääräisessä maatalousneuvoston kokouksessa toimenpidepaketin, jolla on tarkoitus helpottaa maataloustuotteiden, erityisesti maitotuotteiden ja sianlihan, markkinakriisiä. Pakettiin kuuluu toimenpiteitä, joilla helpotetaan maataloustuottajien maksuvalmiutta, tasapainotetaan markkinatilannetta, parannetaan elintarvikeketjun toimintaa pitemmällä aikavälillä ja kytketään maatalous laajemmin yhteiskunnan sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseen.

Toimenpiteisiin on varattu 500 milj. euroa, joiden jakautuminen jäsenmaiden kesken ja eri toimenpiteiden välille tarkentuu jatkoneuvotteluissa. Neuvottelut jatkuvat maatalouden erityiskomiteassa 11.9. ja epävirallisen maatalousneuvoston kokouksen yhteydessä 14.-15.9.2015.

Muissa asioissa neuvosto keskusteli afrikkalaisen sikaruton sianlihasektorille aiheuttamista ongelmista.

1. Esityslistaehdotuksen hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin asiakirjan 11533/15 mukaisena.

2. Maataloustuotteiden markkinakehitys
11588/15

Puheenjohtaja, Luxemburgin Etgen, kertoi markkinatilanteen huonontuneen maito- ja sianlihasektorilla mutta myös muilla sektoreilla kohdalla niin merkittävästi, että neuvosto kutsuttiin ylimääräiseen kokoukseen. Puheenjohtajavaltion analyysi tilanteesta on esitetty asiakirjassa 11588/15.

Maatalouskomissaari Hoganin sairastuttua komissiota edusti varapuheenjohtaja Katainen. Hän totesi, että vaikka yhteinen maatalouspolitiikka on muuttunut markkinaorientoituneeksi, sen alkuperäinen tavoite taata tuottajille kohtuullinen toimeentulo on edelleen voimassa. Maatalousmarkkinoiden kriisin takana ovat Venäjän asettaman maataloustuotteiden tuontikielto, keskeisten markkina-alueiden heikentynyt kysyntä, maitotuotteiden ylitarjonta, kuivat ja kuumat sääolosuhteet useissa jäsenmaissa sekä afrikkalaisen sikaruton esiintyminen joillakin EU:n alueilla.

Komissio ehdottaa toimenpidepakettia, jonka mukaisesti varataan 500 milj. euroa tuottajia nopeasti auttaviin toimenpiteisiin ja parannetaan tilannetta myös pitkällä aikavälillä.

Paketin ensimmäinen osa helpottaa tuottajien kassavirtaongelmia:
- Merkittävin osa tukipaketin varoista käytetään kaikille jäsenmaille annettaviin kirjekuoriin maitosektorin tukemiseksi (kohdennettu suora tuki). Varojen jaossa otetaan erityisesti huomioon jäsenmaat ja tuottajat, jotka ovat kärsineet eniten markkinoiden kehityksestä. Jäsenmaiden erityiset tilanteet otetaan huomioon.
- Suorien tukien (ml. tuotantoon sidottu tuki ja nuorten viljelijöiden tuki) ennakkomaksuja korotetaan 70 %:iin ja maaseudun kehittämisen pinta-alatukien ennakkomaksuja 85 %:iin. Komissio harkitsee joustoa ennakkomaksujen edellytyksenä olevaan valvontaan, esim. mahdollisuutta tarkastella tilannetta tukiohjelmakohtaisesti.

Toinen osa vakauttaa maataloustuotteiden markkinoita:
- Otetaan käyttöön maitotuotteille uusi, parannettu yksityisen varastoinnin tuki, jossa on aiempaa korkeampi tukitaso ja pitempi varastointiaika. Uusi tukiohjelma tulee äskettäin jatkoaikaa saaneen ohjelman rinnalle.
- Otetaan käyttöön uusi yksityisen varastoinnin tuki sianlihalle.
- Maitotuotteiden ja sianlihan menekinedistämisvaroja kasvatetaan ja rahoituksen saantia helpotetaan.
- Maidon markkinaobservatorion tuottaman tiedon tarkkuutta ja nopeutta parannetaan.
- Tehostetaan kolmansien maiden kanssa käytävän kaupan esteiden purkamista. Samalla pyritään helpottamaan markkinoillepääsyä tuotteille, joiden vienti on kärsinyt afrikkalaisen sikaruton vuoksi. Afrikkalaisen sikaruton hävittämistoimenpiteisiin panostetaan aiempaa enemmän.
- Komissaari Hogan järjestää vienninedistämismatkoja uusien markkinoiden avaamiseksi EU:n tuotteille kolmansissa maissa.

Kolmas osa parantaa elintarvikeketjun toimintaa:
- Perustetaan uusi korkean tason työryhmä, joka käsittelee mm. lainoitusta, rahoitus- ja riskinhallintainstrumentteja, kuten futuureja, maataloustuotteille ja arvioi, missä määrin niistä on tarpeen säätää yhteisessä markkinajärjestelyasetuksessa.
- Edistetään ns. maitopaketin toimenpiteiden täysimääräistä hyväksikäyttöä vaihtamalla tietoa hyvistä käytännöistä jäsenmaiden välillä (esim. Ruotsin ja Yhdistyneen kuningaskunnan kokemukset epäreilujen kaupankäyntitapojen torjumisessa).
- Maitopakettia koskevan komission raportin antamista aikaistetaan vuodesta 2018 vuoteen 2016. Samassa yhteydessä harkitaan paketin toimenpiteiden jatkamista, parantamista ja ulottamista myös muille sektoreille.

Lisäksi pakettiin kuuluu toimenpiteitä, joilla vastataan laajemmin sosiaalisiin ongelmiin:
- Elintarvikkeita, kuten maitojauhetta, jaetaan heikoimmassa asemassa oleville pakolaisille.
- Koulujakeluohjelmaa (maito ja hedelmät) koskevan ehdotuksen käsittely saatetaan nopeasti päätökseen.

Keskustelussa Luxemburgia lukuun ottamatta kaikki jäsenmaat käyttivät puheenvuoron. Komission toimenpidepakettia pidettiin pääosin hyvänä, samoin kuin sille varattua 500 milj. euron rahoitustasoa. Monet jäsenmaat halusivat lisätietoja siitä, mistä nämä varat otetaan, käytetäänkö maatalouden kriisivarantoa ja millä kriteereillä varat jaetaan jäsenmaiden kesken. Lisäksi haluttiin tietää, mikä osa varoista käytetään kriisipaketin kuhunkin toimenpiteeseen. Jäsenmaille haluttiin vapautta valita miten kirjekuoren varat käytetään. Muutama jäsenmaa esitti, että varojen jakokriteereissä tulisi ottaa huomioon myös muut sektorit kuin maitosektori.

Seitsemän jäsenmaata kannatti interventiohintojen väliaikaista korottamista yksityisen varastoinnin laajentamisen sijaan. Sama määrä jäsenmaita kannatti komission linjaa. Myös Suomi piti alueellisesti kohdennettuja toimenpiteitä parempana kuin interventiohinnan korottamista. Suomi korosti sitä, että meillä maidon tuottajahinta on alentunut jo vuoden 2008-09 kriisin tasolle, mutta tilanne on nyt tuolloista huonompi, koska vientimahdollisuutta Venäjälle ei ole.

Noin puolet jäsenmaista halusi lisätietoja siitä, millaista joustavuutta komissio kaavailee suorien tukien ennakkomaksujen valvontaan. Suomen lisäksi monet jäsenmaat korostivat sitä, että ainakin tänä syksynä on voitava luopua vaatimuksesta, jonka mukaan myös paikan päällä tehtävä valvonta on oltava loppuun suoritettu ennen kuin ennakkomaksuja voidaan tehdä.

Useat jäsenmaat korostivat sitä, että maatalouden markkinakriisi ei ole sektorin omaa syytä vaan seurausta pakotepolitiikasta, minkä vuoksi siihen on vastattava EU-tason toimilla.

Muutama jäsenmaa halusi tehostaa neuvotteluja Venäjän kanssa, jotta voitaisiin aloittaa uudelleen sellaisten sianlihatuotteiden vienti, jotka kiellettiin ennen Ukrainan kriisistä seurannutta vientikieltoa.

Italia ja Latvia kannattivat Suomen aloitetta valtiontukisääntöjen lieventämisestä de minimis -tuen väliaikaisen korottamisen muodossa.

Muita keskustelussa esille tulleita aloitteita olivat mm. markkinaobservatorion perustaminen maidon lisäksi myös sianlihalle sekä yksityisen varastoinnin avaaminen juustolle.

Kuivuudesta kärsivät Puola ja Romania saivat osakseen sympatiaa useilta jäsenmailta.

Komission Katainen korosti vastauspuheenvuorossaan, että kriisiä ei ratkaista vain rahalla. Myös rakenteiden uudistaminen on tarpeen. Paketti on komission vakava yritys auttaa sekä viljelijöitä että kuluttajia. Sen yksityiskohdat ovat vasta kehitteillä, joten jäsenmaiden kaikkiin kysymyksiin ei ole vielä vastauksia.

Varat pakettiin tulevat budjetin marginaaleista, kriisivarantoa ei käytetä. 500 miljoonasta eurosta käytetään kansallisiin kirjekuoriin suurempi summa kuin v. 2009. Kaikki jäsenmaat saavat kirjekuoren, ja sen käyttö on jäsenmaan harkinnassa, kunhan se käytetään kestäviin toimenpiteisiin.

Sianliha-alaa koskevat huolenaiheet on kuultu. Ennakoihin liittyvän valvonnan joustavoittaminen vaatii lisää mietintää - komissaari Hogan on selvästi ilmaissut olevansa asiassa joustava. Komissaari Andriukaitis palaa Venäjän tuontikieltoon liittyviin asioihin.

Komissaari korosti vielä, että komissio pitää yksityistä varastointia tehokkaampana toimenpiteenä kuin interventiohinnan korottamista, joka voisi johtaa keinotekoiseen tuotantoon interventiota varten. Tämä voisi johtaa hintojen alentumiseen edelleen ja kriisin pitkittymiseen.

Puheenjohtaja totesi neuvoston suhtautuneen positiivisesti 500 milj. euron tukipakettiin. Sen yksityiskohtia käsitellään maatalouden erityiskomiteassa 11.9 ja neuvosto palaa asiaan epävirallisessa kokouksessaan 15.9.2015.

3. Muut asiat

a) Kuivuuden seuraukset Puolassa ja Romaniassa

– Puolan ja Romanian valtuuskuntien pyynnöstä
11593/15

Asiakohta käsiteltiin maatalouden markkinakriisiä koskevan keskustelun yhteydessä.

b) Afrikkalaisen sikaruton huolestuttava tilanne Baltian maissa ja Puolassa

– Viron valtuuskunnan pyyntö, jota tukivat Latvia, Liettuan ja Puolan valtuuskunnat
11555/15

Viro esitteli asian. Virolle on suuri ongelma, kun sikoja ei voi siirtää varoalueilla. Viro toivoo tähän joustavampia käytäntöjä. Tarvitaan myös enemmän rahoitustukea tutkimushankkeisiin. Asiantuntijoiden mukaan villisiat ovat pääasiallinen sikaruton leviämistie. Villisikakantoja tulisi voida harventaa tehokkaammin.

Latvia tukee Viron aloitetta. Tauti leviää, vaikka toimenpiteisiin on ryhdytty. Joustavuutta tarvitaan siihen, että porsaita voidaan siirtää lihotustiloille, kun molemmat on tarkastettu ja todettu turvallisiksi. Kauppaa tulisi voida käydä myös Baltian maiden kesken, kun turvallisuusnäkökohdat on tarkastettu.

Puola niin ikään tuki Viron aloitetta. Tauti on vakava, mutta se esiintyy rajatuilla alueilla. Varovyöhykkeiden suhteen tarvitaan joustoa.

Liettua yhtyi edellisiin; turvavyöhykkeiden alueella olevat tuottajat kärsivät eniten. Tarvitaan EU-maiden välinen yhteinen suunnitelma, jolla villisikojen kantoja vähennetään.

Suomi tuki Viron aloitetta ja piti tärkeänä, että ongelmaan liittyvää tieteellistä panostusta lisätään. On riskinä, että tautiongelma myös vaikeuttaa EU-alueen kolmansiin maihin suuntautuvaa vientiä, joka tämän päivän keskustelunkin valossa olisi ensiarvoisen tärkeää.

Myös Unkari, Suomi, Ranska, Romania tukivat Viron ajatuksia.

Komissio nosti esiin Venäjän kauppaan liittyvät vaikeudet, joissa myös eläintautiongelmat ovat keskeisessä roolissa. Komissio tekee parhaansa jäsenmaiden etujen ajamiseksi eikä pidä hyvänä jäsenmaiden erillisiä ratkaisuja Venäjän kanssa. Uudet tautitapaukset Virossa osoittavat miten tärkeää ovat nopeat torjuntatoimet. Joustavuuden lisääminen voi olla ongelmallista järjestelmän uskottavuuden kannalta kansainvälisessä kaupassa.

Suomen edustajat
MMM: ministeri Tiilikainen, ea Kataja, Valonen, Rönty / VNK: Timonen / EUE: Huusko-Lamponen, Ahmed, Brandt, Sirviö, Kytölä, Ollila

Asiakirjat
mainittu asiakohdittain

Liitteet

Viite

Asiasanat	jaosto maatalous- ja elintarvike (EU 18), maatalouden erityiskomitea, maatalous- ja kalastusneuvosto, yhteinen maatalouspolitiikka, jaosto kalastus (EU 17)
Hoitaa	**MMM**
Tiedoksi	ALR, EUE, EVIRA, MAVI, SM, STM, TEM, TULLI, UM, VM, VNK, YM